

ГАЛИНА СЕРГІЙЧУК

НАЙДАВНІШІ МІСЬКІ ПЕЧАТКИ ОСТРОГА

У Центральному державному історичному архіві України в Києві зберігаються три невідомі раніше печатки м. Острога. Віднайдено їх у невеликій збірці документів першої половини XVII століття, яка входить до „Колекції документів на право власності“ (фонд 2228, опис 1, справи 1–11). Ця колекція надійшла до архіву в 1979 р. з Центральної наукової бібліотеки АН України. Туди ж вона потрапила в 30-х роках XX століття зі збірки Волинського музею, який був колись у місті Житомирі.

Ця невелика група документів (27 аркушів) стоюється маєткових справ острожанки Катерини Бартонової, її першого чоловіка Бальцера Гея, її сина Станіслава Гея та її другого чоловіка Якова Бартона. Всі документи — завірені печатками виписи із судово-адміністративних книг. У більшості з них збереглися печатки: князя Домініка Заславського (спр. 5, арк. 4; спр. 7, арк. 1; спр. 9, арк. 1; 1632, 1633, 1637 рр.); острозького старости Миколи Новицького (два типи, спр. 5, арк. 1 зв.; спр. 6, арк. 5; 1632, 1633 рр.), м. Ярослава (спр. 5, арк. 7 зв.; 1632 р.) і три острозькі міські (загальномагістратська, в'їтвського та раєцького урядів). Загальномагістратська печатка завіряє документи 1612, 1624, 1632–1634 рр. (спр. 1, арк. 1 зв.; спр. 2, арк. 1; спр. 6, арк. 6; спр. 8, арк. 2; спр. 10, арк. 1 зв.), раєцького уряду — 1634 року (спр. 3, арк. 1, 2; спр. 4, арк. 1), в'їтвського уряду — 1646 р. (спр. 10, арк. 1 зв.). Перша з печаток є ще в справі № 718, арк. 1 за 1615 р.

В архіві немає спеціальних приладів для фотографування печаток, до того ж незадовільний стан відтисків не дає змоги зробити їх знімки. Лише загальномагістратську печатку, завдяки високому рівню виконання та доброму відтиску, вдалося відтворити (див. іл.). Всі три типи круглої форми, мають в основі зображення герба Острога — Богоявленського кафедрального собору. За свідченням відомого дослідника міста, С. Кардашевича, цей герб був наданий князем Костянтином Івановичем Острозьким (1460–1530) і вживався ще в XIX столітті¹.

Загальномагістратська печатка має діаметр 35 мм. У нижньому сегменті поля — міський кам'яний мур, в центрі якого — стилізована брама, оббита металевими

ми смугами. В лівій частині поля (від глядача) за муром — зображення верхів міської та ратушної веж. Ратушна вежа має галерею, завершена флюгером (або прапорцем). У правій частині поля — п'ять церковних бань; три на передньому плані мають великі видовжені вікна. Бані завершені ажурними хрестами. Легенда печатки:

SIGILLUM ° ° CIVITATIS ° ° OSTROGIENSIS+

Печатка раєцького уряду має діаметр 35 мм. На ній зображено міський кам'яний мур і п'ять церковних бань, увінчаних хрестами. Виконана схематично, недбало. Її легенда:

SIGILLUM+ CIVITATIS • OSTROGIENSIS •

Печатка в'їтвського уряду має діаметр 30 мм. На ній зображено міський кам'яний мур з брамою та п'ять церковних бань, увінчаних хрестами, і виписано в обідку: SIGILLUM • ADVOCATE • CIVIT • OSTROGIENSIS •

Очевидно, всі три печатки були виконані не раніше, аніж Острогу було надано маґдебурзьке право. Принаймні це можна стверджувати щодо загальномагістратської печатки, яка має зображення ратуші. Як видно з підтвердження маґдебурзького права містові від 7 червня 1585 року, цієї будівлі тоді ще не було — король щойно дозволяє „в мeste Острозском ратуш будовати“².

¹ Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. — Warszawa, 1913. — S. 24.

² Ковальський Н. Источники по социально-экономической истории Украины (XVI — первая половина XVII века). — Днепропетровск, 1982. — С. 70.

Загальномагістратська печатка Острога
(на документі з 1633 р.)